

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. D. Magistri Petri Lombardi Novariensis Episcopi
Parisiensis. Sententiarvm Libri IV. quibus vniuersæ
Theologiæ summa continetur**

Petrus <Lombardus>

Mogvntiæ, 1632

Distinct. XV.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38829

alios non vtrique possumus: sed vt hoc fiat Deū super eos à quo id efficitur inuocam⁹. His verbis expresse dicit nos spiritum S. non posse super alios effundere, id est, aliis dare.

Quod videtur contrarium.

F *Cap. 3. a.*

SED huic videtur contrarium quod Apost. ad Galat. de se loquens ait, Qui tribuit vobis spiritū & operetur virtutes in vobis. Ecce euidenter dicit se tribuisse spiritū. Sed intelligendū est hoc dixisse Apost. non quia haberet potestatem & auctoritatem dādi spiritum S. sed qui ministerium habuerit, in quo dabatur à Deo spiritus S. vt enim ait August. super eundem locum, exponens illud Apostoli verbum. Ab Apostolo prædicata est eis fides, in qua prædicatione aduentum & præsentiam spiritus sancti senserant, sicut illo tempore in nouitate inuocationis ad fidem, etiā sensibilibus miraculis præsentia spiritus sancti apparebat, vt in Act. Apost. legitur, aperte hic ostēdit quomodo illis spiritum sanctum Apostolus tribuerit: non vtrique ipsum mittendo in eos, sed prædicando eis fidem Christi: quam illis recipientibus, quod spiritus sanctus in eis esset, aliquibus signis visibilibus monstrabatur. Non ergo homines quantumcunque sancti dare possunt Spiritum Sanctum.

Aug. to. 4. in explanatione tertie ad Gala.

Ca. ad principium.

VTRVM SPIRITVS SANCTVS

A SEIPSO DETVR.

DISTINCT. XV.

A

HIC considerandum est, cum spiritus Sanctus detur hominibus à patre & filio. Quod est ipsum temporaliter procedere ab vtroque vel minui, vtrum etiam à se ipso detur: Si datur à se, & procedit vel mittitur à se. Ad quod dicimus quia S. sanctus & Deus est, & donum siue datum, & ideo dat, & datur. Dat quidē, in quantum Deus: & datur, in quantum donū siue datum. Cum autē donatio

F

siue

Cap. 9. ad
finem.

siue datio spiritus S. sit operatio Dei, & communi-
nis sit & indiuisa operatio trium personarum, do-
natur itaque spiritus sanctus non tantum à patre
& filio, sed etiam à seipso. Vnde August. in 15. lib.
de Trinit. dicit, quod seipsum dat. Sicut, inquit,
corpus carnis nihil est aliud quam caro, sic donū
spiritus sancti nihil est quam spiritus sanctus. In
tantum ergo donū Dei est, in quantum datur eis
quibus datur. Apud se autem Deus est, et si nemi-
ni datur: quia Deus erat patri & filio coætern⁹ ante-
quam cuiquam daretur: nec quia illi dant & ipse
datur, idēo minor est illis. Ita enim datur, sicut
Dei donum: vt etiam seipsum det, sicut Deus. Non
enim dici potest nō esse suæ potestatis, de quo di-
ctū est, Spiritus ubi vult spirat. Ecce apercē dicit
quod spiritus sanctus seipsum dat. Si enim Spirit⁹
sanctus seipsum dare non potest, & eū pater dare
potest, & filius: potest vtique pater dare aliquid
& filius, quod non potest S. sanctus. Item: Si pater
& filius dant Spiritum S. nec ipse dat aliquid: er-
go pater operatur & filius quod non operatur Spi-
ritus S. dat ergo spiritus S. seipsum. Si autē seipsum
dat, tunc & à seipso procedit & mittitur: quod v-
tique verum est. Nam processio temporalis S. sā-
cti vel missio, ipsius est donatio, & ipsa Dei opera-
tio. Procedit ergo spiritus sanctus temporaliter à
se, & mittitur à se: quia datur à se.

*Non est mirum si spiritus sanctus dicatur mitti vel procede-
re à se, cum etiam filius dicatur mitti à se.* B

Ne autem mireris quod spiritus S. dicitur mitti
vel procedere à se: Nam & de filio dicit August.
in 2. lib. de Trinit. quod non tantum à patre mis-
sus est, sed etiam à seipso & à Spiritu sancto: quæ-
rens quomodo filius vel spiritus sanctus sit mis-
sus, cum vterque sit vbique tanquam Deus? Nam
vterque, inquit Aug. legitur missus. De spiritu S.
enim legitur. Quem mittet pater in nomine meo.
Et

Et iterum: Si abiero, mittam eum ad vos. Et filius de se dicit: Exiui à patre, & veni in mundum. Et Apost. dicit: Misit Deus filium suum. In Propheta autē scriptum est ex persona Dei: Cœlum & terrā ego impleo. Itaq; ubiq; Deus est, ubiq; ergo est filius, ubique etiam est spiritus sanctus. Illuc ergo missus est filius & spiritus sanctus vbi erat.

Quomodo intelligenda sit missio vtriusq;. C

QVOCIRCA quærendum est, quomodo intelligatur missio filii vel spiritus sãcti: Pater n. solus, inquit August. in eodē, nusquã legitur missus, sed filius, & spiritus sanctus. Et de filio primò videamus quomodo missum eum Apostol⁹ dicat. Misit Deus filium suum, factum ex muliere: vbi satis ostendit eo ipso missum filium, quo factum ex muliere. Proinde mitti à patre sine spiritu sancto non potuit, quia pater intelligitur misisse eum cū fecit ex fœmina: q̄ utique non fecit sine spiritu sancto. Ecce hic dicit filium missus à patre & spiritu sancto.

Cap. 5. in ferius.

Galat. 4. 1.

Ibid. paulo inferius.

Quod à spiritu sancto filius sit missus, auctoritatibus confirmatur. D

ET quod à spiritu sancto filius sit missus, vt ait August. in eodē. auctoritatib⁹ confirmatur: Ipse Christus dicit per Esaiã: Nunc misit me Dominus, & spiritus eius. De hoc Ambrosius in lib. tertio de spiritu sancto ita ait: Quis est, qui dicit: Me misit Dominus & spiritus eius: nisi qui venit à patre, vt saluos faceret peccatores, id est, Christus: ergo & pater filium misit, & spiritus sanct⁹. Idē in eodem. Datus est à patre, vt Esaias dicit: Puer nat⁹ est nobis, & fili⁹ dat⁹ est nobis. Datus est audeo dicere, & à sp., quia & à S. S. missus est. Dicit n. fili⁹ Dei, sp. Domini super me, propter quod vnxit me: euangelizare pauperibus misit me, prædicare captiuis remissionem, & cetera. Quod cum de libro Esaiæ legeret, ait in Euangelio: Hodie completa est hæc scriptura auribus vestris, vt de se dictum esse

Lib. 3. ca. 5. eiusdem in ferius.

Cap. 2. eiusdem li. 1. ad principium.

F 2 signaret.

*Ibid. Amb.
paulo infc-
rius.*

gnaret. Benè autem dixit, super me: quia quasi fi-
lius hominis & uocatus est, & missus ad prædican-
dum: Nam secundū diuinitatem non super Chri-
stum est spiritus, sed in Christo. Ecce his verbis o-
stendit Ambrosius filium esse missum & datum
nobis, nō tātum à patre, sed etiam à spiritu sancto.

Quod filius sit datus etiam à seipso.

*Amb. cap. 2.
libr. 3. ad
principium.*

DEINDE ostendit esse datum etiam à seipso,
ita dicens in eodem lib. Cum enim nō definitum
fuerit per prophetiam, quo datus est filius, osten-
ditur datus gratia Trinitatis, ut etiam ipse filius
se dederit. Ecce hic dicit quod filius se dedit,
quia Trinitas eum dedit. Si autem filius à se datus
est, à se ergo missus est, & à se processit. Et hoc uti-
que verum est, & concedi oportet, cum eius mis-
sio sit diuina operatio.

Quod filius sit missus à se.

*Aug. ad me-
dium cap. 5.
lib. 2. de tri-
nitate.*

QVOD autem à se mittatur, Aug. astruit in li-
ij. de Trinit. dicens. Forte aliquis rogat, ut dicam
etiam à seipso missum esse filium: quia & Marię cō-
ceptus, & partus: operatio Trinitatis est. Sed, in-
quit aliquis, quomodo pater eū misit, si ipse se mi-
sit? Cui respondeo querens ut dicat, quomodo e-
um pater sanctificauit, & si ipse se sanctificauit? U-
trunque enim Dominus: ait: Quē pater, inquit,
sanctificauit & misit in hunc mundum. Et alibi.
Ego pro eis sanctifico meipsum. Itē quæro quo-
modo pater eum tradidit, si ipse se tradidit, utri-
que enim legitur. Credo respondebit, si probe sa-
pit. quia vna voluntas est patris & filii, & insepara-
bilis operatio. Sic igitur intelligat illam incarna-
tionē & ex virgine natiuitatē, in qua fili⁹ intelli-
gitur missus, vna eadēq; operatione patris & filii in-
separabiliter esse factā, nō inde separato sp. sancto

*Aug. li. 2. de
de Trin. c.
5. inferius.*

Ergo à patre & filio missus est idem filius, quia
à patre & verbo eius factum est ut mitteretur. i. in-
carnatus hominibus appareret. Non enim missus
est

*Ad finē c. 5.
eiusdem.*

est mutatio locū, quia in mūdo erat. Quapropter pater inuisibilis vna cum filio secum inuisibili, eundem filium visibilem faciendo, misisse eum dicitur. qui si ita visibilis fieret, vt cum patre inuisibilis esse desisteret, id est, si in substantia inuisibilis verbi in creaturam visibilem mutata & trāsfiens verteretur, ita missus à patre intelligeretur filius, vt tantum missus, nō etiam mittens cum patre inueniretur. Cū vero sic est accepta forma serui, vt maneret incommutabilis forma Dei, manifestum est, quod à patre & filio non apparentibus factum sit, quod appareret in filio, id est, ab inuisibili patre cum inuisibili filio, idem ipse filius visibilis mitteretur.

*Ibidem con-
tinuo.*

Summatim colligit quæ ex predictis astruuntur. G

Ex prædictis aperte mōstratur quod filius missus est à patre & spiritu S. & à seipso: & quæ sit ipsa missio, scilicet incarnatio, id est, quod factus est homo, per quod visibilis apparuit: quod est opus commune patris, & filii, & spiritus sancti.

*Aug. ibidem
con. inno.*

Questio cur dicit, à seipso non veni.

H

SED ad hoc opponitur: Si filius à seipso missus est, cur ergo ait. A meipso non veni? Ad hoc Aug. respondet in 2. lib. de Trin. dicens: Hoc dictum esse secundum formam serui, secundum quam non fecit vt mitteretur, id est, non operatus est incarnationem, secundum formam Dei.

cap. 5.

Verum semel tantum missus sit filius, an sæpe. I

HIC quæritur, vtrū semel tantum missus sit filius an sæpe mittatur? Si enim missio filii ipsius tantum incarnatio est, cum semel tantum incarnatus sit, & semel tantum videtur missus. At si sæpe mittitur, est & alia eius missio quam incarnatio. Sed quæ est illa?

Nunquid æterna genitura, missio eius dicenda est, an etiam alia missio querenda est. K

Ad quod dicimus, quod duobus modis dicitur fi-

F 3

lius

Cap. 10. ad
medium.

Ibidem pau-
la inferius.

Aug. ante
medium
Cap. 20.
Sapient. 7. d

fili⁹ mitti præter illam æternam geniturã, quæ ineffabilis est: secundum quã etiam missus posset dici, vt videtur quibusdam, sed melius ac verius secundum eam dicitur genitus. Præter eã ergo, duo b⁹ modis dicitur mitti: scil. vel cū visibiliter mundo apparuit carne indutus, vel cum se in animas pias sic trãsfert, vt ab eis percipiatur ac cognoscatur. Hos duos missionis modos aperte Aug. distinguit in 4. lib. de Trin. dicens. Non eo ipso quod de patre natus est, missus dicitur filius: sed eo quod apparuit huic mūdo, verbū caro factum. Vnde dicit: A patre exiui, & veni in mundū: vel eo quod ex tempore cuiusquã mēte percipitur: sicut dictū est de sapiētia. Emitte illam de cœlis sanctis tuis, & à sede magnitudinis tuæ, vt mecum sit & mecum laboret, id est, doceat me laborare. Et tunc vnicuique mittitur, cum à quoquam cognoscitur atque percipitur, quantum cognosci & percipi potest, pro captu vel proficiētis in Deum vel perfectæ in Deo animæ rationalis.

Quod secundum alterum semel, secundum alterum sæpe sit missus: & secundum alterum vt sit homo, & secundum alterum vt sit cum homine.

Ecce distincti sunt duo modi missionis filii, & secundum alterum semel tantum missus est Dei filius, secundum alterum sæpe missus est, & mittitur quotidie. Nam secundum alterum missus est, vt sit homo, & semel tantū factum est: secundum alterū vero mittitur, vt sit cū homine, quomodo quotidie mittitur ad sãctos, & miss⁹ est etiã ante incarnationē, & ad omnes sãctos qui ante fuerūt, & etiã ad angelos. Vnde Aug. de filio, i. sapiētia patris loquens. 4. lib. de Trinit. ait. Aliter mittitur sapientia vt sit cū homine, aliter missa est vt sit homo. In animas sanctas se trãsfert, & amicos Dei & Prophetas constituit, sicut implet etiam sanctos angelos. Sed cum venit plenitudo temporis missa est

est n
nec v
ante
sum
Quo

PE
bus n
citur
non.
quo v
dem
cipit
dum,
reis s
quod
hoc n
etiam
piy
quet
bus n
appa

HI
ex ter
Ad qu
tas, q
tus S.
cipiu
deita
vt ait
pater
absu
à spiri
Cōgr
appa

est non vt impleret angelos, nec vt esset angelus, nec vt esset cum hominibus vel in hominibus, vt antea in patribus erat & in Prophetis, sed vt ipsum verbum fieret caro, id est, homo.

Quod secundum alterum modum dicitur missus in mundum secundum alterum non. M

PRÆTEREA notandum est, quod cū his duobus modis mittatur filius, secundum alterum dicitur missus in mundum, secundum alterum verò non. Eo enim modo missus dicitur in mundum, quo visibilis mundo apparuit. Vnde Augu. in eodem lib. ait, Cum ex tēpore cuiusquam mēte percipitur, mitti quidem dicitur, sed nō in hūc mundum, non enim sensibiliter apparet, id est, corporeis sensibus præsto est. Nam & nos, secundum quod mente aliquid æternum capimus, non in hoc mundo sumus: & omnium iustorum spiritus etiam in carne uiuentium, in quantum diuina sapiunt, non sunt in hoc mundo. Ex prædictis liquet, quod præter ineffabilem genituram, duobus modis mittitur filius, scilicet cum visibiliter apparuit, vel inuisibiliter percipiatur mente.

Cur pater dicitur non missus, cum ab aliquo cognoscitur, vt filius.

HIC quæritur cur pater non dicitur missus, cū ex tempore à quoquam cognoscitur, sicut filius? Ad quod dicim⁹, quia in eo est principii autoritas, quæ non habet de quo fit, à quo filius & spiritus. Pater enim est, vt ait Aug. in eodem lib. principium totius diuinitatis, vel si melius dicitur, deitatis: quia principium est filii, & spirit⁹. Nam, vt ait August. in eodem. Si voluisset etiam Deus pater per subiectā creaturā visibiliter appareret: absurdissimè tamen aut à filio quem genuit, aut à spiritu scto qui de illo pcedit, missus diceretur. Cōgruèter autem ille missus dicitur, qui in carne apparuit: misisse autē ille, qui in ea nō apparuit.

*Aug. li. 4.
de Trin. ad
finem c. 20.
Aug. in fine
lib. 4. ca. 21.*

*Putauerunt quidam filium & spiritum sanctum minores
fuisse patre, quia missi dicuntur.* O

IDEOQVE putauerunt quidam hæretici, cū pater non sit missus, sed filius & spiritus S. patrē esse maiorem, ac filium minorem esse, & Spiritum S., atq; patrem, quasi maiore, misisse vtrunque quasi minore. Quod Aug. improbat in 4. li. de Trin. illi cōtradicens: Nō ideo, inquit, arbitrandum est minore esse filium q̄ missus est à patre, nec ideo minorem Spiritum sanctum q̄ & pater eum misit & filius. Siue enim propter visibilem creaturā, siue potius propter principii autoritatē vel commendationem, non propter inæqualitatem vel imparitatem & dissimilitudinem substantiæ, in scripturis hæc posita intelliguntur; Non ergo ideo dicitur pater misisse filium vel spiritum s. q̄ ille esset maior, & illi minores; sed maxime propter autoritatem principii cōmendandam, & quia in visibili creatura non sicut ille apparuit. Ecce ostensū est quæ sit missio filii, & quibus modis mittatur.

DE MISSIONE SPIRITVS SANCTI,
QVÆ FIT DVOVS MODIS VI-
sibiliter & inuisibiliter.

DISTINCT. XVI.

NUNC de Spiritu S. videndum est, præter illam ineffabilem & æternam processionē qua procedit à patre & filio, & non à seipso: quæ sit eius temporalis processio, quæ dicitur missio siue datio. Ad quod dicimus, quia sicut filius duobus modis dicitur mitti, vno quo visibiliter apparuit, altero quo inuisibiliter à castis mentibus percipitur: ita & spiritus S. à patre & filio ac à seipso duobus modis procedere siue mitti, siue dari dicitur; vno visibiliter, altero inuisibiliter. Datus est enim visibilis creaturæ demonstratione, sicut in die Pentecostes, alijsq; vicibus: & datur quotidie inuisibiliter, illabendo mentibus fidelium.

Præter

*Cap. 21. in
fine libri.*